

Arkivsaksnummer 2024/13640-10

Saksbehandler: Hilde Nystuen

Dato: 22.05.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Sølen verneområde	18/2026	22.05.2026

Høring - arbeidsgiveransvar - utredning av organisering av verneområdeforvaltere - Sølen verneområde

Innstilling fra forvalter

Sølen verneområde er i utgangspunktet tilfreds med videreføringen av hovedtrekkene i dagens organisering, der sekretariatet vårt vil fortsette med Statsforvalteren i Innlandet som arbeidsgiver. Styret mener at både alternativ 1 og alternativ 2 med anbefalte forbedringspunkter vil fungere godt. Fordelen med å ha faglig tilknytning til Statsforvalteren er at man med denne ordningen også vil få en tilknytning til verneområdekommunene gjennom Statsforvalterens nettverk, og ikke bare gjennom vårt eget nettverk med rådgivende utvalg (eventuelt administrativt kontaktutvalg for de som har det) og ulike nøkkelpersoner i kommunen. Alternativ 2 kan nok svekke tilknytningen til kommunene for de sekretariatene som blir flyttet over til et annet statsforvalterembete enn det som geografisk er knyttet til verneområdene, og uttalelsene fra de verneområdestyrene der dette blir aktuelt bør derfor tillegges vekt. Tiltakene som er foreslått som forbedringspunkter vurderes å bidra til målene om mer helhetlig forvaltning.

Merknader til de enkelte punktene:

- Finansiering / ressurser: Det er viktig at den desentraliserte modellen som er valgt blir fullfinansiert og synliggjort ved øremerking av midler per forvalterstilling i statsbudsjettet (Prop. 1 S). Styrking av statsforvalterembetene for oppfølging av forvalterne vil bidra til å sikre kontinuitet og god opplæring ved skifte i forvalterstillingene. I enkelte saker trenger forvalterne juridisk bistand i saksbehandlingen, det er viktig at slik bistand blir styrket, enten via fagmiljøet hos Statsforvalter eller i Miljødirektoratet.
- Det er positivt å tydeliggjøre rollen som faglig rådgiver i hovedinstruks for statsforvalteren, men direkte rådgivning til forvalternes innstillinger til styret kan lett komme i konflikt med Statsforvalterens rolle som mulig klageinstans på styrets vedtak. For å ha klare linjer bør ikke Statsforvalter delta i forvalternes arbeid med innstillinger til vedtak, men kan gi faglige råd dersom forvalter selv tar initiativ og ber om det. Det er viktig å unngå at lederen med fag- og personalansvar hos Statsforvalteren får en slags godkjennerrolle på forvalternes innstillinger. Selvstendige vurderinger i forvalternes arbeid med innstillinger til styret er viktig for å tydeliggjøre rollen til styret som eget organ. Der Statsforvalter mener at en sak ikke er tilfredsstillende utredet i forhold til verneforskriftene vil det alltid være mulig å få en ny vurdering gjennom klageordningen, og det vil være uheldig med innblanding i arbeidet med innstillingene.

- Klarere skille mellom Statsforvalteren som arbeidsgiver og styret i dokumentforvaltningen vil gi tydeligere kommunikasjon mot publikum og mot andre aktører i forvaltningen. Det er viktig å få synliggjort at det er verneområdestyret som er avsender når forvalter sender ut forvaltningsvedtak og andre saker på vegne av styret. Spørsmålet om arkivopplegg må få en funksjonell løsning som blir kvalitetssikret av de administrative aktørene.
- Innføring av "Forvalterskolen" vil sikre bedre og mer systematisk opplæring, og faste møtepunkter ved forvaltersamlinger vil bidra til faglig utvikling og mer enhetlig forvaltning gjennom erfaringsutveksling.
- Forslaget om å gi arbeidsgiver økt fleksibilitet i bruk av forvalterressurser mellom styrene vil være positivt med tanke på best mulig bruk av ressursene samlet sett. Det bør fortsatt være en føring om at det skal være dialog med både forvalter og styreleder i forkant av slik omdisponering av ressurser, selv om man går bort fra kravet om godkjenning fra styreleder. Dialog vil gi bedre forankring og økt forståelse når ressursene i sekretariatet blir omfordelt for kortere eller lengre perioder. Der sekretariatet er delt mellom to statsforvaltere er det viktig at begge har tilgang til økonomi- og saksbehandlersystemer i det embetet der disse er plassert.
- Gjennomgang av forvaltningsknutepunktene for bedre fungerende knutepunkter vil være nyttig. Så langt det er mulig må forvalterne lokaliseres sammen med andre forvaltere. Kontorfellesskap gir bedre rom for læring og avlastning, og gir bedre service til publikum når det er flere med tilgang til samme arkiv m.m. Samlokalisering med SNO, fjellstyre og andre med oppgaver innen utmarksforvaltning bidrar også til styrking av fagmiljøene.
- Det kan være nyttig å arbeide for mer formalisert samarbeid med besøkssentrene, men dette må sees i sammenheng med utredningen av ny besøkssenterstrategi. Mange av de store verneområdene mangler besøkssenter, og det er viktig å få et helhetlig nasjonalt system for besøkssentre for å få et likeverdig opplegg som omfatter alle de store verneområdene. Flere har pekt på at sentrene burde hatt en tydeligere rolle knyttet til informasjon og naturveiledning om verneverdiene, men dette fordrer at det blir tilført ressurser til informasjonsmedarbeidere med særlig ansvar for verneområdeforvaltningen og at alle verneområdene blir knyttet til velfungerende besøkssentre.
Før man får på plass en besøkssenterstrategi som ser på besøkssentermodellen i et overordnet nasjonalt perspektiv er det vanskelig å etablere ordninger som gir et enhetlig system som omfatter alle verneområdestyrene.
- Med et reiseliv i vekst og økt vekt på verdiskaping er det viktig å ha et godt system for å ivareta verneverdiene hvis besøkstrykket øker. Tilstrekkelige ressurser til informasjonsarbeid i sekretariatene og for oppsyn og veiledning i felt er viktig i en aktiv besøksforvaltning. Når man inviterer flere inn, må også mottaksapparatet styrkes. Det er derfor svært bekymringsfullt at enkelte verneområder opplever manglende SNO-ressurser som et problem. Det ville styrket samarbeidet om det hadde vært lagt opp til felles kontaktpunkt med SNO gjennom kontorløsningene. Dette er særlig viktig ved skifte av personell, da det ellers kan ta tid før man får etablert gode rutiner for kunnskapsutveksling og god samhandling mellom forvaltning og oppsyn.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Høringsdokumentet på Miljødirektoratet sin nettside 10.05.2026 med høringsfrist 22.05.26.
[Utredningsoppdrag om organisering av verneområdeforvaltere - miljodirektoratet.no](https://www.miljodirektoratet.no/utredningsoppdrag-om-organisering-av-verneomradeforvaltere)
- Brev av 06.02.2025 - Innspill - utredning av organisering av verneområdeforvaltere – Sølen verneområdestyre
- Gjeldende vedtekter for verneområdestyret

Saksopplysninger

Dagens forvaltningsmodell for nasjonalparker og andre store verneområder ble etablert i 2010. Det er i dag 49 nasjonalpark-/verneområdestyrer som har delegert forvaltningsansvar. Per 1.1.2026 er det totalt 69 verneområdeforvaltere fordelt på de 49 styrene. Hardangervidda er i dag den eneste nasjonalparken som ikke forvaltes av et nasjonalparkstyre.

Det ble lagt opp til etablering av lokale/regionale forvaltningsknutepunkter der forvalterne skulle samlokaliseres med andre fagpersoner knyttet til verneområdet. I 2014 gjorde Riksrevisjonen en undersøkelse av forvaltningen av nasjonalparkene. Undersøkelsen viste til at "Modellen har bidratt til at både erfaringsbasert, lokal kunnskap, og vitenskapelig og forskningsbasert kunnskap nå legges til grunn i forvaltningen". Evalueringen viser at modellen i hovedsak fungerer, men at den ikke har gitt tydelig bedre ivaretagelse av verneverdiene.

Statsforvalterembete	Antall
Agder	4
Innlandet	14
Møre og Romsdal	1
Nordland	9
Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus	5
Troms og Finnmark	13
Trøndelag	10
Vestfold og Telemark	3
Vestland	9
Rogaland	1
Sum	69

Tabellen viser kor mange forvaltarar det er pr. statsforvaltarembete i dag.

Det ble også pekt på noen behov for avklaringer, som rolleavklaringer mellom styrene og statsforvalter som arbeidsgiver for verneområdeforvalterne, samt klarere instruksjonsmyndighet for styrene overfor verneområdeforvalterne, svak ressursbruk, ujevn arbeidsbelastning og avgrensa samarbeid og erfaringsdeling mellom forvaltere. Statsforvalteren bruker òg mye tid på personaloppfølging. Vurderingene fra Riksrevisjonen er fulgt opp gjennom flere oppdrag fra Klima- og miljødepartementet (KLD) til Miljødirektoratet.

Miljødirektoratet fikk i mars 2025 oppdrag fra Klima- og miljødepartementet om å gjennomgå organiseringen av verneområdeforvalterne og øvrig organisering, og vurdere eventuelle endringer for å styrke forvaltningen av verneområdene.

Oppdraget er avgrenset til å gjelde organiseringen, og gjelder ikke selve forvaltningsmodellen: «KLD presiserer i oppdragsteksten at det er en forutsetning at utredningen ivaretar verneområdestyrets faglige instruksjonsmyndighet overfor forvalterne, slik at det er vernestyret som avgjør overordnede spørsmål knyttet til forvaltning av det enkelte område, eksempelvis prioritering mellom større overordnede oppgaver m.v. De skriver også at det er en forutsetning for utredningen at nasjonalpark- og verneområdeforvalterne fortsatt skal sitte desentralisert nær verneområder. Det er et mål å ha sterke lokale knutepunkter med solide fagmiljøer, og direktoratet kan også foreslå relokalisering av forvalterstillinger for å bygge opp under dette, jf. Meld. St. 35 (2023–2024) kapittel 6.3.3»

Punktvis oppsummering av oppdraget:

«Endringspunkter som vi er bedt om å vurdere i oppdragsteksten:

- fører til en mer helhetlig forvaltning mellom verneområder
- styrker det faglige nettverket mellom verneområdeforvaltere
- øker erfaringsdelingen mellom forvalterne
- bedrer forholdene for veiledning av forvalterne og styrker deres kompetanse
- gir bedre fungerende knutepunkter
- gir mer fleksibilitet i fordeling av oppgaver i.f.m sykdom, vakanser mv eller p.g.a ulike ressursbehov mellom områder
- gir mer lik organisering av forvalterne og styrker den daglige ledelsen av dem bl.a. når det gjelder organisering av arbeid, fordeling av oppgaver mv
- fører til bedre rolleavklaring herunder gjør rollene tydeligere for publikum
- styrker samarbeidet med Statens naturoppsyn
- styrker samarbeidet med besøkssentrene

Tilleggspunkter som vi har lagt til i utredningen:

- styrker tilliten til forvaltningsordningen hos publikum
- økte forvaltningsgevinster på tvers av alle verneområder som forvaltes av styrer og statsforvaltere»

Miljødirektoratet har utredet fire alternative løsninger, som er sendt på høring til aktørene i forvaltningsmodellen.

1. Beholde dagens ordning, men se på forbedringspunkter i denne
2. Samle arbeidsgiveransvaret hos et fåtall statsforvaltere
3. Samle arbeidsgiveransvaret hos Miljødirektoratet
4. Opprette en egen organisasjon med egen ledelse, der fellestjenester håndteres av direktoratet

Miljødirektoratet har anbefalt organisering etter alternativ 2, med følgende føringer:

- 3–5 embeter
- Samling av forvaltere slik at ett embete har minimum ti forvaltere ansatt
- Fellestjenester ligger hos statsforvalterne som tidligere

Det er pekt på at «Det er stor variasjon i arbeidsmengde knyttet til sekretariatsfunksjonen for verneområdestyrene. Årsakene til det er flere, blant annet på grunn av variasjon i antall verneområder et styre forvalter. Andre faktorer som kan virke inn er antallet saker de håndterer, omfanget av bruksinteresser i verneområdet, størrelsen på verneområdene, mv.»

Innlandet har minimum ti forvaltere, og våre ansatte vil etter dette forslaget ikke få endret administrativ tilknytning. (Skisse til omplasseringer i forslaget er ikke endelig.)

Vedlegg 2 til utredningen viser dagens plassering av forvalterne. For vår del er det svært oversiktlig med kun et knutepunkt i Rendalen og vi er samlokalisert med SNO. I tillegg sitter vi i kontorfellesskap med kommuneadministrasjonen. Dette gir et godt faglig miljø og fellesskap.

Det er videre anbefalt ulike tiltak for å forbedre forvaltningen i tråd med målene for gjennomgangen:

1. Økning av kapasitet og ressurser hos statsforvalterne
 - a. Økt tildeling per forvalterstilling (eksisterende stillinger fra før 2024)
 - b. Synliggjøre øremerking av midler per forvalterstilling i Prop. 1 S
 - c. Tilføre midler til embeter (med mer enn 10 forvaltere) for å ansette en dedikert seksjonsleder med personal- og fagansvar. I embeter med færre forvaltere foreslår vi å tilføre midler til en forvalterkoordinator som skal bistå på tvers av forvaltere/styrer med faglig rådgivning og bistand i oppgaver. Personalansvaret må da fortsatt ligge hos en leder hos statsforvalteren.
2. Klargjøring av roller internt blant aktørene knyttet til faglig oppfølging av forvalterne
3. Klarere skille mellom arbeidsgiver og styret i dokumentforvaltningen
4. Gi arbeidsgiver økt fleksibilitet i bruk av forvalterressurser mellom styrer
5. Innføring av "Forvalterskolen"
6. Faste intervaller på forvaltersamlinger
7. Endringer i forvaltningsknutepunkter
8. Formalisere samarbeid mellom forvaltning og besøkssentre
9. Legge til rette for SNOs tilgang til forvaltningsknutepunktene

Verneområdestyrene kunne komme med muntlige og skriftlige innspill til Klima- og miljødepartementet i forbindelse med utarbeidelsen av oppdraget vinteren 2025. Forvalter ga muntlig innspill i oppstartsmøte med KLD 21.01.2025, og styret sendte skriftlig innspill 06.02.2025, der vedlagte notat pekte på ulike utfordringer og kommentarer til disse.

Styret støttet en videreføring av ordningen med administrativ tilknytning til statsforvalterembetene, men med forbedringer. I utredningen er fordelene med slik tilknytning beskrevet slik:

«Andelen verneområder som forvaltes av andre myndigheter enn verneområdestyrer utgjør et betydelig antall, og for de fleste av disse er det statsforvalterembetene som utgjør forvaltningsmyndigheten. En vurdering av forvaltningsgevinster på tvers av alle verneområder som forvaltes av styrer og statsforvaltere mener vi derfor er en viktig faktor i utredningens målsetning om å styrke forvaltningen av verneområder. Alternativ 1 og 2 innebærer begge at forvalterne fremdeles vil være lokalisert hos statsforvalterne og være tilknyttet fagmiljøene som er forvaltningsmyndighet for andre verneområder. Dette mener vi i seg selv har potensial til å gi betydelige forvaltningsgevinster som mer helhetlig forvaltning på tvers av alle verneområder. Det forutsetter at det legges til rette for erfaringsutveksling på tvers av forvaltere og øvrig fagmiljø hos statsforvalteren, og at tiltak for styrking av daglig ledelse innføres. Dette kan så bidra til styrket beslutningsgrunnlag på tvers av myndigheter.»

Anbefalingen om å samle forvalterne i færre embeter (alternativ 2) er begrunnet slik:

«Alternativ 2 og en samling av arbeidsgiveransvaret hos færre embeter styrker muligheten til å utvikle mer enhetlige kompetansetiltak i form av å kunne etablere felles rutiner og opplæring i færre embeter, som igjen vil gi færre ulikheter. Det samme gjelder muligheten for større grad av systematisk oppfølging og utvikling og etablering av fagfellesskap/nettverk. Gode nettverk mellom forvalterne i embetet er det som trekkes fram som særlig positivt blant forvalterne som gir gode tilbakemeldinger på dagens organisering, og vi mener det derfor er viktig å legge til rette

for slike nettverk. Det mener vi forenkles ved å ha et større antall forvaltere samlet under ett embete og med en dedikert ledelse som kan legge til rette for dette.»

Fordeler og ulemper med alternativ 3 og 4 blir ikke nærmere diskutert i denne saken, da det synes å være lite aktuelt å velge ett av disse. Utredningen med beskrivelse av alternativene finner du her: [Utredningsoppdrag om organisering av verneområdeforvaltere - miljodirektoratet.no](https://miljodirektoratet.no/utredningsoppdrag-om-organisering-av-verneomr%C3%A5deforvaltere).

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Verneområdestyret har delegert forvaltningsmyndighet for Sølen landskapsvernområde, Steinfjellet naturreservat og Fuggdalen naturreservat og i medhold av styrevedtekter, sist revidert 19.01.2024.

Vurdering

Nasjonalpark-/verneområdestyret er en egen juridisk person. Styret kan i utgangspunktet «inngå avtaler og påta seg forpliktelser innenfor de økonomiske rammene styret disponerer. Slik ordningen er organisert i dag er det imidlertid statsforvalteren som har budsjettmidlene. Det varierer hvorvidt styrene inngår avtaler selv eller om statsforvalteren inngår avtaler på vegne av styret. Styret søker om midler og vedtar hva tildelte midler skal brukes til, mens statsforvalteren er økonomisk ansvarlig for budsjettet og står som formelt ansvarlig for inngåtte avtaler. Det er per i dag ingen av verneområdestyrene som har egen bankkonto slik at de kan disponere budsjettet selv. Dette skyldes dels at alternativet ikke er kjent for alle styrene, og dels de forpliktelser og krav som følger av dette ansvaret.

Styret har vedtaksmyndighet og disponerer forvalterens arbeidstid, men har ikke personalansvar for forvalteren. Stillingen ligger formelt hos statsforvalteren.»

Denne fordelingen mellom styret og Statsforvalteren er en pragmatisk tilnærming, som stort sett har fungert godt. Det er likevel rom for forbedringer. Miljødirektoratet anbefaler en videreføring av dagens ordning, med en del tilpasninger og forbedringspunkter. Saksbehandler ser ikke grunn til å kommentere alternativene 3 og 4 med endret administrativ tilknytning for forvalterne, da disse synes lite aktuelle. Alternativ 1 (uendret administrativ tilknytning) og alternativ 2 med arbeidsgiveransvar hos færre statsforvaltere har i stor grad like utfordringer, og anbefalingene om forbedringspunkter for disse to alternativene kommenteres punkt for punkt.

1. Økning av kapasitet og ressurser hos statsforvalterne

Økt tildeling per forvalterstilling og synliggjøring ved øremerking av midler per forvalterstilling i Prop. 1 S (statsbudsjettet) er viktig for å unngå at det blir en kamp om ressurser mellom verneområdeforvaltningen og den ordinære forvaltningen i regi av Statsforvalteren. Det er en del ekstra arbeid med flere medarbeidere på lokalkontor utenfor kontorstedet til Statsforvalteren, så det vil være riktig å styrke embetene slik at seksjonsleder kan være en faglig ressurs og et bindeledd mellom Statsforvalteren og verneområdeforvaltningen. Forvalterne trenger juridisk bistand i saksbehandlingen, og det er viktig at slik bistand blir styrket, enten via fagmiljøet hos Statsforvalteren eller i Miljødirektoratet.

Med alternativ 2 kan det bli mer ressurskrevende å organisere samlinger for forvalterne, med lengre reisevei for den enkelte (for eksempel fra Agder til Vestland). Uansett alternativ er det viktig at det blir tilført tilstrekkelige ressurser til gjennomføring av faglige samlinger/fysiske møtedager med faglig opplegg for forvalterne i embetene som har personalansvar.

2. Klargjøring av roller internt blant aktørene knyttet til faglig oppfølging av forvalterne

Ved innføring av lokal forvaltning ble arbeidsgiveransvaret lagt til statsforvalteren for å ivareta fellestjenester, men også for å sikre et fagmiljø for forvalterne. I hovedinstruksen til statsforvalterne i dag står det kun at statsforvalteren er personal- og økonomiansvarlig for verneområdeforvaltere, og det kan virke som at intensjonen bak den faglige delen av arbeidsgiveransvaret ikke har vært tydelig og fulgt opp i den praktiske gjennomføringen.

I anbefalingen står det at: *«Vi mener at et sentralt forbedringspunkt i alternativ 1 må være at statsforvalternes rolle som faglig rådgiver for forvalterne må tydeliggjøres i sentrale styringsdokumenter for statsforvalteren, slik som i hovedinstruks for statsforvalteren. Det må samtidig tydeliggjøres hva statsforvalteren kan gi faglige råd til uten at dette innvirker på styrenes faglige instruksjonsmyndighet overfor forvalterne. Vi mener statsforvalter kan gi faglig rådgivning til forvalternes innstillinger til styrene ved behov.»*

Det er positivt å tydeliggjøre rollen som faglig rådgiver i hovedinstruks for statsforvalteren, men direkte rådgivning til forvalternes innstillinger til styret kan lett komme i konflikt med Statsforvalterens rolle som mulig klageinstans på styrets vedtak. Slik rådgivning til innstillinger til vedtak bør bare skje dersom forvalteren selv ber om det, og det må ikke bli slik at lederen med fag- og personalansvar hos Statsforvalteren får en slags godkjennerrolle på forvalterens innstillinger. Dette er viktig for å tydeliggjøre styrets rolle som eget organ.

3. Klarere skille mellom arbeidsgiver og styret i dokumentforvaltningen

Anbefaling: *«For å synliggjøre at forvalternes/styrenes virksomhet er separat og ikke en del av statsforvalteren, anbefaler vi at forvaltere har e-postadresser som skiller seg fra statsforvalteren, samt egne arkivbaser som muliggjør å skille ut journalføringene og publisere separate offentlige journaler, fortrinnsvis på elnnsyn.»*

Det er svært positivt om man kunne få e-postadresser som tydelig kommuniserer at forvalteren opptrer på vegne av nasjonalpark-/verneområdestyret, og ikke i regi av Statsforvalteren.

4. Økt fleksibilitet i fordeling av forvalterressurser mellom styrer

Sekretariatene er små enheter med 1–3 forvaltere, og systemet er derfor sårbart ved permisjon, langtidsfravær eller skifte av forvalter. Miljødirektoratet anbefaler økt fleksibilitet i bruk av forvalterressurser: *«Vi foreslår at statsforvalterne som arbeidsgiver får anledning til å avtale omfordeling av forvalteres tid direkte med forvalter og ikke trenger en avklaring av dette med styreleder. Det er arbeidsgiver som har samlet oversikt over sine ansatte og ser behov for omfordeling av ressurser. Vi mener dette bør begrenses til å gjelde bruk av forvalternes tid på tvers av styrer, ikke bruk av forvalters tid på øvrige oppgaver innenfor statsforvalterembetet.»* Dette betyr at styret i enkelte tilfeller kan miste noe av sekretariatsressursen, men også kan få tilført ekstra hjelp fra andre styresekretariat ved behov. For forvaltningen samlet sett vil dette trolig være positivt, men det bør fortsatt være en føring om dialog med både forvalter og styreleder i forkant av slik omdisponering, selv om kravet om godkjenning fra styreleder tas bort.

Der sekretariatet er delt mellom to statsforvaltere er det viktig at begge har tilgang til økonomi- og saksbehandlersystemer i det embetet der disse er plassert.

5. Innføring av «Forvalterskolen»

Anbefaling: *«Vi foreslår innføring av "Forvalterskolen", en opplæringspakke som skal samle e-læring, webinarer, skriftlig veiledning, spørsmål- og svar, m.v. på en hensiktsmessig plattform som sikrer lik informasjon til alle nye forvaltere og som kan brukes av erfarne forvaltere ved*

behov i sitt daglige arbeid. Hovedansvaret for å innføre tiltaket kan ligge til Miljødirektoratet ettersom dette vil være et felles opplæringsprogram på tvers av embeter, eventuelt hos en statsforvalter i samarbeid med Miljødirektoratet. Det følger av arbeidsgiveransvaret å gi opplæring slik at de ansatte kan utføre arbeidet. Statsforvalteren må uansett være sterkt deltakende i et slikt program.»

Det er viktig og nødvendig at opplæringen settes i system for å sikre at alle får tilfredsstillende opplæring på alle områder.

6. Forvaltersamlinger

Anbefaling: *«Vi foreslår at forvaltersamlingene videreføres med fast intervall på hvert andre år. Miljødirektoratet skal ha ansvar for å gjennomføre forvaltersamlingene i samarbeid med statsforvalterne. Vi foreslår at annenhver samling gjennomføres som nasjonale og regionale samlinger. SNO sentralt deltar på de nasjonale samlingene, og SNO-lokalt med fagansvar for de store verneområdene deltar på de regionale samlingene.»*

Faste møtepunkter og samlinger er viktige for erfaringsutveksling og faglig utvikling for alle.

7. Formalisere samarbeidet med besøkssentre

Mange av de store verneområdene mangler besøkssenter, og bare et fåtall av forvalterne har kontorsted knyttet til et slikt senter. Flere har pekt på at sentrene burde hatt en tydeligere rolle knyttet til informasjon og naturveiledning om verneverdiene.

Etter oppdrag frå KLD leverte Miljødirektoratet 26. januar 2026 et forslag til ny besøkssenterstrategi for 2026-2036. I forslaget til ny besøkssenterstrategi foreslår direktoratet flere endringer for å oppnå målsettingene med senterordninga. Flere av målene er også relevante når det gjelder samarbeid mellom besøkssentrene og forvaltere og styrer.

I utredninga står bla. at *«Selv om ikke alle besøkssentre kan være tilknyttet et forvaltningsknutepunkt er det likevel et behov for en større grad av formalisering av samarbeidet mellom sentrene og verneområdeforvaltningen, uavhengig av samlokalisering eller ikke. Derfor er dette også løftet frem i forslaget til kriteriesettet for etablering og reautorisering av sentrene. Miljødirektoratet foreslår i strategien å få på plass samarbeidsavtaler som besøkssentrene og den lokale forvaltningen forplikter seg til å følge for autorisasjoner fra 2028 og fremover.»*

Det er viktig å arbeide videre for å bedre samarbeidet og se nærmere på besøkssentrenes rolle i informasjonsarbeidet.

8. Gjennomgang av forvaltningsknutepunktene for bedre fungerende knutepunkter

Anbefaling: *«Vi anbefaler at det gjøres en kartlegging av forvaltningsknutepunktene for å se om de kan samles i større grad slik at alle forvaltere får kontorplass ved et reelt knutepunkt, der det også er samlokalisering med SNO. Selv om kontorstedet skal være desentralisert, og i nærheten av verneområdene vil det til en viss grad være sammenheng mellom arbeidsgivertilhørighet og kontorsted. Derfor foreslår vi at en nærmere kartlegging av fremtidige knutepunkt og eventuelle forslag til relokaliseringer avventer til ny organisering av verneområdeforvalterne er bestemt.*

Vi foreslår at en nærmere kartlegging av de enkelte knutepunkter og vurdering av videre sammensetning på og lokalisering av disse gjøres i et tilleggsoppdrag.»

Verneområdeforvalter for Sølen LVO er ikke knyttet til forvaltningsknutepunkt sammen med andre forvaltere, men er likevel del av et relevant fagmiljø sammen med blant annet SNO og andre naturvitere. Det er en fordel om man kunne ha minst én forvalterkollega for å kunne gi

kollegastøtte og avlastning ved behov, men slik dialog vi har med de andre forvalterne og verneområdene i Innlandet, så er det også mye kollegastøtte og hjelp å finne dersom man er åpen og oppretter kontakt.

9. Legge til rette for at SNO får tilgang til forvaltningsknutepunktene

Anbefaling: «Vi anbefaler derfor at muligheten for å samlokalisere kontorsted med SNO-ressurser bør være en del av vurderingen i fastsettelse av, og mulig relokalisering, av knutepunkter/kontorsteder for forvaltere, slik at det legges til rette for at knutepunktet også kan være et hensiktsmessig sted for SNO å jobbe fra når de ikke er i felt.»

Det ville styrket samarbeidet om man hadde et felles kontaktpunkt med SNO i kontorløsningene. Dette er særlig viktig ved utskifting av personell, da det ellers kan ta tid før man får etablert gode rutiner for kunnskapsutveksling og samhandling mellom forvaltning og oppsyn.

Med økt turisme og vekt på verdiskaping er det nødvendig å ha et godt system for å ivareta verneverdiene også med økende besøkstrykk. Tilstrekkelige ressurser til oppsyn og veiledning er viktig i en aktiv besøksforvaltning. Når man inviterer flere inn, må også mottaksapparatet styrkes. Det er derfor svært bekymringsfullt at enkelte verneområder opplever manglende SNO-ressurser som et problem.

En del av anbefalingene gjelder først og fremst forbedringer innen administrativ organisering og faglige forbedringer, og her vil også uttalelsene fra statsforvalterne gi utfyllende synspunkter.

Behandling

Innstilling enstemmig vedtatt

Vedtak

Sølen verneområdestyre er i utgangspunktet tilfreds med videreføringen av hovedtrekkene i dagens organisering, der sekretariatet vårt vil fortsette med Statsforvalteren i Innlandet som arbeidsgiver. Styret mener at både alternativ 1 og alternativ 2 med anbefalte forbedringspunkter vil fungere godt. Fordelen med å ha faglig tilknytning til Statsforvalteren er at man med denne ordningen også vil få en tilknytning til verneområdekommunene gjennom Statsforvalterens nettverk, og ikke bare gjennom vårt eget nettverk med rådgivende utvalg (eventuelt administrativt kontaktutvalg for de som har det) og ulike nøkkelpersoner i kommunen. Alternativ 2 kan nok svekke tilknytningen til kommunene for de sekretariatene som blir flyttet over til et annet statsforvalterembete enn det som geografisk er knyttet til verneområdene, og uttalelsene fra de verneområdestyrene der dette blir aktuelt bør derfor tillegges vekt. Tiltakene som er foreslått som forbedringspunkter vurderes å bidra til målene om mer helhetlig forvaltning.

Merknader til de enkelte punktene:

- **Finansiering / ressurser:** Det er viktig at den desentraliserte modellen som er valgt blir fullfinansiert og synliggjort ved øremerking av midler per forvalterstilling i statsbudsjettet (Prop. 1 S). Styrking av statsforvalterembetene for oppfølging av forvalterne vil bidra til å sikre kontinuitet og god opplæring ved skifte i forvalterstillingene. I enkelte saker trenger forvalterne juridisk bistand i saksbehandlingen, det er viktig at slik bistand blir styrket, enten via fagmiljøet hos Statsforvalter eller i Miljødirektoratet.

- Det er positivt å tydeliggjøre rollen som faglig rådgiver i hovedinstruks for statsforvalteren, men direkte rådgivning til forvalternes innstillinger til styret kan lett komme i konflikt med Statsforvalterens rolle som mulig klageinstans på styrets vedtak. For å ha klare linjer bør ikke Statsforvalter delta i forvalternes arbeid med innstillinger til vedtak, men kan gi faglige råd dersom forvalter selv tar initiativ og ber om det. Det er viktig å unngå at lederen med fag- og personalansvar hos Statsforvalteren får en slags godkjennerrolle på forvalternes innstillinger. Selvstendige vurderinger i forvalternes arbeid med innstillinger til styret er viktig for å tydeliggjøre rollen til styret som eget organ. Der Statsforvalter mener at en sak ikke er tilfredsstillende utredet i forhold til verneforskriftene vil det alltid være mulig å få en ny vurdering gjennom klageordningen, og det vil være uheldig med innblanding i arbeidet med innstillingene.
- Klarere skille mellom Statsforvalteren som arbeidsgiver og styret i dokumentforvaltningen vil gi tydeligere kommunikasjon mot publikum og mot andre aktører i forvaltningen. Det er viktig å få synliggjort at det er verneområdestyret som er avsender når forvalter sender ut forvaltningsvedtak og andre saker på vegne av styret. Spørsmålet om arkivopplegg må få en funksjonell løsning som blir kvalitetssikret av de administrative aktørene.
- Innføring av "Forvalterskolen" vil sikre bedre og mer systematisk opplæring, og faste møtepunkter ved forvaltersamlinger vil bidra til faglig utvikling og mer enhetlig forvaltning gjennom erfaringsutveksling.
- Forslaget om å gi arbeidsgiver økt fleksibilitet i bruk av forvalterressurser mellom styrene vil være positivt med tanke på best mulig bruk av ressursene samlet sett. Det bør fortsatt være en føring om at det skal være dialog med både forvalter og styreleder i forkant av slik omdisponering av ressurser, selv om man går bort fra kravet om godkjenning fra styreleder. Dialog vil gi bedre forankring og økt forståelse når ressursene i sekretariatet blir omfordelt for kortere eller lengre perioder. Der sekretariatet er delt mellom to statsforvaltere er det viktig at begge har tilgang til økonomi- og saksbehandlersystemer i det embetet der disse er plassert.
- Gjennomgang av forvaltningsknutepunktene for bedre fungerende knutepunkter vil være nyttig. Så langt det er mulig må forvalterne lokaliseres sammen med andre forvaltere. Kontorfellesskap gir bedre rom for læring og avlastning, og gir bedre service til publikum når det er flere med tilgang til samme arkiv m.m. Samlokalisering med SNO, fjellstyre og andre med oppgaver innen utmarksforvaltning bidrar også til styrking av fagmiljøene.
- Det kan være nyttig å arbeide for mer formalisert samarbeid med besøkssentrene, men dette må sees i sammenheng med utredningen av ny besøkssenterstrategi. Mange av de store verneområdene mangler besøkssenter, og det er viktig å få et helhetlig nasjonalt system for besøkssentre for å få et likeverdig opplegg som omfatter alle de store verneområdene. Flere har pekt på at sentrene burde hatt en tydeligere rolle knyttet til informasjon og naturveiledning om verneverdiene, men dette fordrer at det blir tilført ressurser til informasjonsmedarbeidere med særlig ansvar for verneområdeforvaltningen og at alle verneområdene blir knyttet til velfungerende besøkssentre.
Før man får på plass en besøkssenterstrategi som ser på besøkssentermodellen i et overordnet nasjonalt perspektiv er det vanskelig å etablere ordninger som gir et enhetlig system som omfatter alle verneområdestyrene.
- Med et reiseliv i vekst og økt vekt på verdiskaping er det viktig å ha et godt system for å ivareta verneverdiene hvis besøkstrykket øker. Tilstrekkelige ressurser til informasjonsarbeid i sekretariatene og for oppsyn og veiledning i felt er viktig i en aktiv besøksforvaltning. Når man inviterer flere inn, må også mottaksapparatet styrkes. Det er derfor svært bekymringsfullt at enkelte verneområder opplever manglende SNO-ressurser som et problem. Det ville styrket samarbeidet om det hadde vært lagt opp til

felles kontaktpunkt med SNO gjennom kontorløsningene. Dette er særlig viktig ved skifte av personell, da det ellers kan ta tid før man får etablert gode rutiner for kunnskapsutveksling og god samhandling mellom forvaltning og oppsyn.